

EVROPSKA LISTINA ZA JEZIKE REGIJ ALI MANJŠIN¹

(Začasna izdaja)

Uvod

Države članice Sveta Evrope, podpisnice te listine, so se, upoštevajoč, da je cilj Sveta Evrope doseči večjo enotnost med članicami, še zlasti z namenom, da bi varovali in uresničevali vzore in načela, ki so njihova skupna dediščina;

upoštevajoč, da zaščita zgodovinskih jezikov evropskih regij ali manjšin, izmed katerih so nekateri v nevarnosti, da bodo sčasoma izumrli, prispeva k ohranitvi in razvoju evropskega kulturnega bogastva ter tradicij;

upoštevajoč, da je pravica do uporabe jezika regije ali manjšine v zasebnem in javnem življenju neodtujljiva pravica v skladu z načeli, vsebovanimi v Mednarodnem paktu Združenih narodov o civilnih in političnih pravicah, ter v duhu Konvencije Sveta Evrope za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

sklicujoč se na delo, ki se izvaja v okviru KVSE in še zlasti na Helsinško sklepno listino iz leta 1975 ter dokumenta Kopenhagenskega sestanka iz leta 1990;

poudarjajoč vrednost medsebojnega prepletanja kultur in večjezičnosti in upoštevajoč, da varstvo in spodbujanje jezikov regij in manjšin ne smeta biti v škodo uradnim jezikom ter potrebi, da se le-teh naučimo;

zavedajoč se, da varstvo in spodbujanje jezikov regij ali manjšin v različnih evropskih državah in regijah pomeni pomemben prispevek pri izgrajevanju Evrope, ki temelji na načelih demokracije in kulturne raznolikosti v okviru državne suverenosti in ozemeljske celovitosti;

upoštevajoč posebne pogoje in zgodovinsko tradicijo različnih regij evropskih držav, sporazumele o naslednjem:

I. DEL - Splošne določbe

1. člen - Definicije

Za namene te listine:

- a) izraz »jeziki regij ali manjšin« pomeni jezike:
 - i) ki jih tradicionalno uporabljajo na določenem ozemlju države državljani te države, ki tvorijo skupino, ki je številčno manjša od preostalega dela populacije te države, in
 - ii) ki se ločijo od uradnega jezika (uradnih jezikov) te države. Izraz ne vključuje niti narečij uradnega jezika (uradnih jezikov) države, niti jezikov migrantov.

¹ Neuraden prevod.

b) izraz »ozemlje, na katerem se uporablja jezik regije ali manjšine« pomeni geografsko območje, v katerem je omenjeni jezik način izražanja določenega števila ljudi, kar opravičuje sprejem različnih varstvenih ter spodbujevalnih ukrepov, ki jih predvideva ta listina;

c) izraz »izvenobmočni jeziki« pomeni jezike, ki jih uporabljajo državljani države in ki se ločijo od jezika ali jezikov, ki ga, oziroma jih uporablja preostali del prebivalstva te države, in ki ga, kljub temu da se tradicionalno uporablja na ozemlju te države, ni možno povezovati z določenim geografskim območjem te države.

2. člen - Obveznosti

1. Vsaka pogodbenica se zavezuje, da bo uveljavljala določbe 2. dela za vse jezike regij ali manjšin, ki se govorijo na njenem ozemlju in ki so v skladu z definicijo iz 1. člena.

2. Glede posameznega jezika, določenega v času ratifikacije, sprejema ali odobritve te listine v skladu s 3. členom se vsaka pogodbenica zavezuje, da bo uporabljala najmanj petintrideset odstavkov ali pododstavkov, izbranih med določbami 3. dela te listine, od katerih so vsaj trije izbrani iz vsakega izmed 8. in 12. člena in en iz vsakega od 9., 10., 11. in 13. člena.

3. člen - Podrobni pogoji

1. Vsaka država pogodbenica bo v svojem uradnem dokumentu o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi te listine določila vsak jezik regije ali manjšine ali uradni jezik, ki se v manjši meri uporablja na njenem celotnem ozemlju ali delu ozemlja in na katere se bodo nanašali odstavki, izbrani v skladu z 2. odstavkom 2. člena.

2. Vsaka pogodbenica lahko kadar koli pozneje sporoči Generalnemu sekretarju, da sprejema obveznosti, ki izhajajo iz določb katerega koli drugega odstavka listine, ki ga ni že prej določila v svojem uradnem dokumentu o ratifikaciji, sprejemu ali odobritvi te listine, ali da bo uporabila 1. odstavek tega člena za druge jezike regij ali manjšin, ali za ostale uradne jezike, katerih uporaba je manj razširjena na njenem celotnem ozemlju ali na delu njenega ozemlja.

3. Obveznosti, določene v prejšnjem odstavku, se štejejo za sestavni del ratifikacije, sprejema ali odobritve te listine in bodo imele enako veljavo od datuma notifikacije.

4. člen - Obstoječe varstvo

1. Nobenega od določil te listine ni mogoče tolmačiti kot omejevanje ali odvzemanje pravic, ki jih zagotavlja Evropska konvencija o človekovih pravicah.

2. Določbe te listine ne bodo vplivale na ugodnejše določbe, ki zadevajo položaj jezikov regij ali manjšin, ali pravni položaj oseb - pripadnike manjšin, ki že obstajajo v kateri od pogodbenic ali pa so predvidene z ustreznimi dvostranskimi oziroma večstranskimi mednarodnimi sporazumi.

5. člen - Obstoječe obveznosti

Ničesar iz te listine ni mogoče tolmačiti kot pravico do opravljanja katere koli dejavnosti, ki bi bila v nasprotju z nameni Listine Združenih narodov ali drugih obveznosti po mednarodnem pravu, vključno z načelom neodvisnosti in ozemeljske celovitosti držav.

6. člen - Informacije

Pogodbenice se zavezujejo, da bodo pazile na to, da so zadevne oblasti, organizacije in osebe obveščene o pravicah in dolžnostih, določenih s to listino.

II. DEL - Izpolnjevanje ciljev in načel v skladu s 1. odstavkom 2. člena

7. člen - Cilji in načela

1. Glede na jezike regij ali manjšin na ozemljih, kjer se takšni jeziki uporabljajo, in glede na položaj posameznega jezika, politika, zakonodaja in praksa pogodbenic temeljijo na naslednjih ciljih in načelih:

a) priznanje jezikov regij ali manjšin kot izraz kulturnega bogastva;

b) spoštovanje geografskih območij posameznih jezikov regij ali manjšin, da bi s tem zagotovili, da že obstoječe ali nove upravne delitve ne ustvarijo ovire pri spodbujanju zadevnega jezika regije ali manjšine;

c) potreba po odločni akciji pri spodbujanju jezikov regije ali manjšine ter jih na ta način zaščititi;

d) olajšanje oziroma spodbujanje uporabe jezikov regije ali manjšine tako v ustnem kot pisnem izražanju, v javnem in zasebnem življenju;

e) vzdrževanje in razvoj odnosov na področjih, ki jih vključuje ta listina med skupinami, ki uporabljajo jezik regije ali manjšine in ostalimi skupinami v tej državi, ki uporabljajo ta jezik v identični ali podobni obliki, kakor tudi vzpostavitev kulturnih odnosov z ostalimi skupinami v državi, ki uporabljajo različne jezike;

f) zagotavljanje primernih oblik in sredstev poučevanja in študija jezikov regij ali manjšin na vseh ustreznih stopnjah;

g) zagotavljanje sredstev, ki bi omogočali osebam, ki ne govorijo jezik regije ali manjšine vendar pa živijo na območju, kjer se tak jezik uporablja, da se ga naučijo, če si to želijo;

h) pospeševanje študija in raziskav jezikov regij ali manjšin na univerzah ali enakovrednih institucijah;

i) pospeševanje primernih oblik mednarodnih izmenjav za jezike regij ali manjšin, ki se uporabljajo v identični ali podobni obliki v dveh ali večih državah, na področjih, ki jih vključuje ta listina.

2. Pogodbenice se zavezujejo, da bodo opustile, če tega do sedaj še niso storile, kakršno koli neupravičeno razlikovanje, izključevanje, omejevanje ali kakršne koli neupravičene prednosti glede uporabe jezika regije ali manjšine in katerih cilj bi bil odvrnati oziroma ogroziti njihovo ohranitev ali razvoj. Sprejem posebnih ukrepov v prid jezikov regij ali manjšin, katerih namen je spodbujati enakost med uporabniki teh jezikov in ostalo populacijo, ali ki upoštevajo njihove specifične pogoje, se ne šteje za diskriminacijo napram uporabnikom bolj razširjenih jezikov.

3. Pogodbenice se obvezujejo z ustreznimi ukrepi pospeševati medsebojno razumevanje med vsemi jezikovnimi skupinami v državi in to tako, da cilji vzgoje in izobraževanja v državi vključujejo spoštovanje, razumevanje in strpnost do jezikov regij ali manjšin, ter spodbujati sredstva javnega obveščanja, da sledijo istim ciljem.

4. Pri določanju svoje politike do jezikov regij ali manjšin se pogodbenice obvezujejo, da bodo upoštevale izražene potrebe in želje skupin, ki uporabljajo takšne jezike. Če bo potrebno, se skupine spodbujajo k ustanavljanju organov, z namenom, da bi svetovali oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na jezike regij ali manjšin.

5. Pogodbenice se zavezujejo, da bodo *mutatis mutandis* izvajale načela navedena v 1. do 4. odstavku zgoraj tudi pri jezikih brez ozemlja. Vendar pa se bosta, v zvezi s temi jeziki, narava in obseg ukrepov, ki jih je treba sprejeti za uveljavitev te listine, fleksibilno določali upoštevajoč potrebe in želje in ob spoštovanju tradicije in značilnosti skupin, ki uporabljajo zadevne jezike.

III. DEL - Ukrepi v prid uporabi jezikov regij ali manjšin v javnem življenju v skladu z obveznostmi, prevzetimi v 2. odstavku 2. člena

8. člen - Izobraževanje

1. Glede izobraževanja se pogodbenice obvezujejo, da bodo na področju, kjer se takšni jeziki uporabljajo, v skladu s položajem vsakega teh jezikov in brez škode za poučevanje uradnega jezika/uradnih jezikov države:

a)

- i poskrbele za zagotavljanje predšolskega izobraževanja v ustreznih jezikih regij ali manjšin; ali
- ii poskrbele, da znaten del predšolskega izobraževanja poteka v ustreznih jezikih regij ali manjšin; ali
- iii izvajale enega od ukrepov navedenih pod i in ii zgoraj vsaj za tiste otroke, katerih družine to želijo in katerih število se šteje za zadostno; ali
- iv podpirale oziroma spodbujale uveljavitev ukrepov iz točke i do iii zgoraj, če oblasti nimajo neposredne pristojnosti na področju predšolskega vzgoje;

b)

- i poskrbele za osnovnošolsko izobraževanje v ustreznih jezikih regij ali manjšin; ali
- ii poskrbele, da znaten del osnovnošolskega izobraževanja poteka v ustreznih jezikih regij ali manjšin; ali
- iii poskrbele, da v okviru osnovnošolskega izobraževanja, poučevanje ustreznih jezikov regij ali manjšin predstavlja sestavni del učnega načrta; ali
- iv izvajale enega od ukrepov navedenih pod i do iii zgoraj vsaj za tiste otroke, katerih družine to želijo in katerih število se šteje za zadostno;

c)

- i poskrbele srednješolsko izobraževanje v ustreznih jezikih regij ali manjšin; ali
- ii poskrbele, da znaten del srednješolskega izobraževanja poteka v ustreznem jeziku regij ali manjšin; ali
- iii v srednješolskem izobraževanju poskrbele, da je poučevanje jezikov regij ali manjšin sestavni del učnega načrta; ali

- iv izvajale enega od ukrepov omenjenih pod točkami i do iii zgoraj vsaj za tiste učence, ki to želijo ali v primeru, da si to želijo njihove družine, če so v zadostnem številu;
- d)
- i poskrbele za tehnično in poklicno izobraževanje v ustreznih jezikih regij ali manjšin; ali
 - ii poskrbele, da znaten del tehničnega in poklicnega izobraževanja poteka v ustreznih jezikih regij ali manjšin; ali
 - iii poskrbele, da je v tehničnem in poklicnem izobraževanju poučevanje ustreznih jezikov regij ali manjšin sestavni del učnega načrta; ali
 - iv izvajale enega od ukrepov omenjenih pod točkami i do iii zgoraj vsaj za tiste učence, ki to želijo ali v primeru, da si to želijo njihove družine, če so v zadostnem številu;
- e)
- i poskrbele, da izobraževanje na univerzah in druge oblike visokošolskega izobraževanja potekajo v jezikih regij ali manjšin; ali
 - ii poskrbele za študij teh jezikov kot univerzitetnega ali visokošolskega predmeta; ali
 - iii če se zaradi vloge države napram visokošolskim institucijam ne morejo izvajati določila iz pododstavkov i in ii, spodbujale oziroma dovolile, da se na univerze ali v druge oblike visokošolskega izobraževanja uvede poučevanje v jezikih regij ali manjšin, ali zagotovi sredstva za študij teh jezikov na univerzi ali v drugih visokošolskih ustanovah;
- f)
- i sprejele določila s katerimi se zagotovi izobraževalne tečaje za odrasle in nadaljnje izobraževanje delno ali v celoti v jezikih regij ali manjšin; ali
 - ii ponuditi takšne jezike kot šolski predmet pri izobraževanju odraslih in nadaljnjem izobraževanju; ali
 - iii če oblasti nimajo neposredne pristojnosti na področju izobraževanja odraslih, podpirale oziroma spodbujale poučevanje teh jezikov v okviru izobraževanja odraslih in nadaljnega izobraževanja;
- g) sprejele določila, da se zagotovi poučevanje zgodovine in kulture, katerih odraz je jezik regije ali manjšine;

h) zagotovile osnovno in nadaljnje izobraževanje učiteljev, ki so zadolženi, da izvajajo določila iz odstavkov a do g, ki jih je pogodbenica sprejela;

- i ustanovile nadzorni organ ali organe, ki bodo odgovorni za spremljanje ukrepov in doseženega napredka pri uvajanju ali razvoju poučevanja jezikov regij ali manjšin in za sestavljanje periodičnih poročil o njihovih ugotovitvah, ki bodo javno objavljena.

2. Na področju izobraževanja in kar zadeva ozemlja na katerih se jeziki regij ali manjšin tradicionalno ne uporabljajo, se pogodbenice obvezujejo, da bodo dovolile, spodbujale ali uvajale izobraževanje v jeziku regij ali manjšin ali poučevanje jezika regij ali manjšin na ustreznih stopnjah izobraževanja, če to opravičuje število ljudi, ki uporabljajo jezik regije ali manjšine.

9. Člen - Sodne oblasti

1. Pogodbenice se zavezujejo, da bodo za okrožja, za katera so sodni organi pristojni in v katerih število prebivalcev, ki uporabljajo jezike regij ali manjšin, opravičuje spodaj navedene ukrepe glede na položaj posameznih jezikov in pod pogojem, da možnosti, ki jih ponuja ta odstavek, sodnik ne šteje za oviro pri dobrem sojenju:

a) v kazenskih pravnih postopkih:

- i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strani vodijo pravne postopke v jezikih regij ali manjšin; oziroma
- ii zagotovile obtožencu pravico do uporabe njegovega jezika regije ali manjšine; oziroma
- iii zagotovile, da se prošnje in dokazi, ne glede na to ali so pisni ali ustni, ne bodo šteli za nesprejemljive izključno zato, ker bodo izraženi v jeziku regije ali manjšine; oziroma
- iv na zahtevo pripravile spise v zvezi s sodnim postopkom v ustreznih jezikih regij ali manjšin, po potrebi s pomočjo tolmačev ali prevajalcev, kar ne bo povzročilo dodatnih stroškov za zadevno osebo;

b) v civilnih pravnih postopkih:

- i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strani vodijo pravne postopke v jezikih regij ali manjšin; oziroma
- ii dovolile, če mora ena od strani v sporu osebno priti pred sodišče, da se izraža v jeziku regije ali manjšine, ne da bi to predstavljalo dodatne stroške; oziroma
- iii dovolile, da se dokumente in dokaze predloži v jeziku regij ali manjšin, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevajalcev;

c) v postopkih pred sodišči pristojnimi za upravne zadeve:

- i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strani vodijo pravne postopke v jezikih regij ali manjšin; oziroma
- ii dovolile, če mora ena od strani v sporu osebno priti pred sodišče, da se izraža v jeziku regije ali manjšine, ne da bi to predstavljalo dodatne stroške; oziroma
- iii dovolile, da se dokumente in dokaze predloži v jezikih regij ali manjšin, po potrebi s pomočjo tolmačev in prevajalcev;

d) skušale zagotoviti, da izvajanje zgoraj omenjenih pododstavkov i in iii odstavkov b in c in da, če bo potrebno, pomoč tolmačev in prevajalcev ne bo povzročila dodatnih stroškov za zadevne osebe.

2. Pogodbenice se zavezujejo:

a) da ne bodo znikale veljavnosti pravnih dokumentov, sestavljenih v državi, izključno zaradi tega, ker so sestavljeni v jeziku regije ali manjšine; ali

b) da ne bodo med pogodbenicami znikale veljavnosti pravnih dokumentov, sestavljenih v državi, izključno zato, ker so sestavljeni v jeziku regije ali manjšine, in da bodo zagotovile, da se pravni dokumenti lahko uveljavljajo proti tretjim, ki ne uporabljajo teh jezikov pod pogojem, da so seznanjeni z vsebino dokumenta preko oseb, ki ga uveljavljajo; ali

c) ne bodo med pogodbenicami znikale veljavnosti pravnih dokumentov, sestavljenih v državi, izključno zato, ker so sestavljeni v jeziku regije ali manjšine.

3. Pogodbenice se zavezujejo, da bodo v jezikih regij ali manjšin zagotovila najpomembnejša nacionalna zakonska besedila in tista besedila, ki se nanašajo zlasti na uporabnike teh jezikov, razen če niso taka besedila zagotovljena že na drug način.

10. člen - Upravni organi in javne službe

1. V okviru upravnega območja države, v kateri število prebivalcev, ki so uporabniki jezikov regij ali manjšin, opravičuje spodaj določene ukrepe - ter v skladu s položajem vsakega jezika - se pogodbenice obvezujejo, da bodo, v kolikor je to možno:

- a)
 - i poskrbele, da upravne oblasti uporabljajo jezike regij ali manjšin; ali
 - ii poskrbele, da bodo vsi njihovi uradniki, ki so v stiku z javnostjo, uporabljali jezike regij ali manjšin, kadar bodo v stiku z ljudmi, ki se nanje obračajo v teh jezikih; ali

- iii poskrbele, da uporabniki jezikov regij ali manjšin lahko predložijo ustne ali pisne prošnje in prejmejo odgovor v teh jezikih; ali
- iv poskrbele, da uporabniki jezikov regij ali manjšin lahko predložijo ustne ali pisne prošnje v teh jezikih; ali
- v poskrbele, da uporabniki jezikov regij ali manjšin lahko z enako veljavnostjo predložijo dokumente v teh jezikih;

b) dajale prebivalstvu na razpolago upravna besedila in obrazce, ki so v splošni rabi, v jezikih regij ali manjšin ali v dvojezičnih verzijah;

c) dovolile upravnim organom, da sestavljajo dokumente v jeziku regije ali manjšine.

2. Glede lokalnih in regionalnih organov na območjih, kjer je število prebivalcev, ki uporabljajo jezike regij ali manjšin takšno, da opravičuje spodaj določene ukrepe, se pogodbenice obvezujejo, da bodo dovolile oziroma spodbujale:

a) uporabo jezikov regij ali manjšin v okviru regionalne ali lokalne uprave;

b) možnost za uporabnike jezikov regij ali manjšin, da predložijo ustne ali pisne prošnje v teh jezikih;

c) regionalne skupnosti, da objavljajo uradne dokumente tudi v ustreznih jezikih regij ali manjšin;

d) lokalne skupnosti, da objavljajo uradne dokumente tudi v ustreznih jezikih regij ali manjšin;

e) regionalne skupnosti, da uporabljajo jezike regij ali manjšin v razpravah v svojih skupščinah, ne da bi izključevali uporabo uradnega jezika oz. uradnih jezikov države;

f) lokalne skupnosti, da uporabljajo jezike regij ali manjšin v razpravah v svojih skupščinah, ne da bi izključevali uporabo uradnega jezika oz. uradnih jezikov države;

g) uporabo ali sprejem tradicionalnih in pravičnih oblik krajevnih imen v jezikih regij ali manjšin, po potrebi skupaj z poimenovanjem v uradnem jeziku oz. uradnih jezikih.

3. Glede javnih storitev, ki jih zagotavljajo upravni organi ali druge osebe v njihovem imenu, se pogodbenice obvezujejo, da bodo v okviru območja, na katerem se uporabljajo jeziki regij ali manjšin, in v skladu s položajem vsakega jezika ter v kolikor bo to mogoče:

a) zagotovile, da se jeziki regij ali manjšin uporabljajo pri opravljanju storitev; ali

b) dovolile uporabnikom jezikov regij ali manjšin, da predložijo prošnje in prejmejo odgovor v teh jezikih; ali

c) dovolile uporabnikom jezikov regij ali manjšin, da predložijo prošnje v teh jezikih.

4. Z namenom, da bi uresničevali določbe 1., 2. in 3. odstavka, ki so jih pogodbenice sprejele, se pogodbenice obvezujejo, da bodo sprejele naslednje ukrepe:

a) prevajanje in tolmačenje, če se to zahteva;

b) zaposlitev in, kjer bo potrebno, izobraževanje zadostnega števila uradnikov in drugih zaposlenih v javnih službah, če se to zahteva;

c) v skladu s prošnjami in možnostmi uslužbencev javnih služb, ki govorijo jezik regije ali manjšine, da so imenovani na območjih, kjer se ta jezik uporablja.

5. Pogodbenice se obvezujejo, da bodo dovolile uporabo ali sprejem rodbinskih imen v jezikih regij ali manjšin na prošnjo zadevnih oseb.

11. člen - Sredstva javnega obveščanja

1. Pogodbenice se obvezujejo, da bodo za uporabnike jezikov regij ali manjšin na območjih, kjer se ti jeziki govorijo, v skladu s položajem vsakega jezika, v obsegu posredne ali neposredne pristojnosti oblasti, njihove moči ali vloge na tem področju ter ob spoštovanju načela neodvisnosti in avtonomije sredstev javnega obveščanja:

a) v obsegu v katerem radio in televizija opravljata poslanstvo javne službe:

i zagotovile ustanovitev vsaj ene radijske postaje in enega televizijskega programa v jezikih regij ali manjšin; ali

ii spodbujale oziroma omogočale ustanovitev vsaj ene radijske postaje in enega televizijskega programa v jezikih regij ali manjšin; ali

iii sprejele ustrezne ukrepe, da televizijske in radijske postaje uvrstijo na program oddaje v jezikih regij ali manjšin;

b)

i spodbujale oziroma omogočale ustanovitev vsaj ene radijske postaje v jezikih regij ali manjšin; ali

ii spodbujale oziroma omogočale redno oddajanje radijskih programov v jezikih regij ali manjšin; ali

- c)
 - i) spodbujale oziroma omogočale ustanovitev vsaj enega televizijskega programa v jezikih regij ali manjšin; ali
 - ii) spodbujale oziroma omogočale redno oddajanje televizijskih programov v jezikih regij ali manjšin;
- d) spodbujale oziroma omogočale produkcijo in distribucijo avdio in avdiovizualnih del v jezikih regij ali manjšin;
- e)
 - i) spodbujale oziroma omogočale ustanovitev oziroma podporo vsaj enemu časopisu v jezikih regij ali manjšin; ali
 - ii) spodbujale oziroma omogočale redno objavo časopisnih člankov v jezikih regij ali manjšin;
- f)
 - i) pokrivalo dodatne stroške tistih sredstev javnega obveščanja, ki uporabljajo jezike regij ali manjšin, če zakon na splošno določa finančno pomoč za sredstva javnega obveščanja; ali
 - ii) zagotovile že obstoječe ukrepe finančne pomoči tudi za avdiovizualne produkcije v jezikih regij ali manjšin;
- g) podpirale izobraževanje novinarjev in ostalega osebja sredstev javnega obveščanja, ki uporabljajo jezike regij ali manjšin.

2. Pogodbenice se obvezujejo, da bodo zagotovile neposredno sprejemanje radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav v jeziku, ki se uporablja v enaki ali podobni obliki kot je jezik regije ali manjšine in da ne bodo nasprotovale ponovnemu prenosu radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav v takšnem jeziku. Pogodbenice se nadalje obvezujejo zagotoviti, da ne bo nobenih omejitev glede svobode izražanja in prostega pretoka informacij v tisku, napisanega v jeziku, ki se uporablja v enaki ali podobni obliki kot je jezik regije ali manjšine. Ker izvajanje zgoraj omenjenih svoboščin vključuje veliko dolžnosti in odgovornosti, so lahko zanje predvidene take formalnosti, omejitve ali kazni, predpisane z zakonom in so potrebne v demokratični družbi, v interesu nacionalne varnosti, ozemelske celovitosti ali javne varnosti, za preprečevanje nereda in kriminala, za zaščito zdravja ali morale, za zaščito dobrega imena ali pravic drugih, za preprečevanje razkritja zaupnih informacij ali za zagotavljanje avtoritete in nepristranosti sodstva.

3. Pogodbenice se obvezujejo poskrbeti za to, da se interesi uporabnikov jezikov regij ali manjšin predstavijo ali upoštevajo v okviru organih, ki se lahko ustanovijo v skladu z zakonom in so odgovorni za zagotavljanje svobode in pluralizma sredstev javnega obveščanja.

12. člen - Kulturne dejavnosti in ustanove

1. Glede kulturnih dejavnosti in ustanove - še posebej knjižnic, videotek, kulturnih centrov, muzejev, arhivov, akademij, gledališč in kinematografov, kakor tudi literarnih del in filmskih produkcij, ljudskega kulturnega izražanja, festivalov in kulturne industrije, vključno z inter alia uporabo novih tehnologij - se pogodbenice obvezujejo, da bodo na območjih, na katerih se taki jeziki uporabljajo, ter v obsegu pristojnosti oblasti, njihove moči ali vloge na tem področju:

a) spodbujale tiste vrste izražanja in pobude, ki so specifične za jezike regij ali manjšin in spodbujale različne možnosti dostopa do del v teh jezikih;

b) spodbujale različne možnosti dostopa v drugih jezikih do del v jezikih regij ali manjšin, tako da bodo pomagale in razvijale dejavnosti prevajanja, sinhroniziranja, naknadnega sinhroniziranja in opremljanja s podnapisi;

c) spodbujale dostop do del v drugih jezikih v jezikih regij ali manjšin, tako da bodo pomagale in razvijale prevajanje, sinhroniziranje, naknadno sinhroniziranje in opremljanje s podnapisi;

d) zagotovile, da organi, odgovorni za organiziranje in podporo različnih kulturnih dejavnosti, primerno združijo znanje in uporabo jezikov in kultur regij ali manjšin pri dejavnostih, za katere dajo pobudo ali za katere zagotovijo pomoč;

e) omogočale, da imajo organi, odgovorni za organizacijo in podporo kulturnih dejavnosti, na razpolago osebje, ki bo dobro obvladalo zadevni jezik regije ali manjšine, kakor tudi jezik-e preostalega prebivalstva;

f) spodbujale neposredno sodelovanje predstavnikov uporabnikov jezika regije ali manjšine v ustanovah in programih kulturnih dejavnosti;

g) spodbujale oziroma pospeševale ustanavljanje organa ali organov, odgovornih za zbiranje, shranjevanje in predstavitev ter objavljanje del v jezikih regij ali manjšin;

h) po potrebi ustanovile oziroma spodbujale in financirale storitve prevajanja in terminoloških raziskav, zlasti z namenom, da bi vzdrževale in razvijale ustrezno upravno, komercialno, gospodarsko, družbeno-tehnično ali pravno izrazoslovje v vsakem jeziku regije ali manjšine;

2. V zvezi z območji, z izjemo tistih, kjer se jeziki regij ali manjšin tradicionalno uporabljajo, se pogodbenice obvezujejo, da bodo dovolile, v kolikor število uporabnikov jezika regije ali manjšine to opravičuje, spodbujale oziroma zagotavljale ustrezne kulturne dejavnosti ali objekte v skladu s prejšnjim odstavkom.

3. Pogodbenice se obvezujejo, da bodo v svoji kulturni politiki v tujini dale ustrezno mesto jezikom regij ali manjšin in kulturi, katere odraz so.

13. člen - Gospodarsko in družbeno življenje

1. V zvezi z gospodarskimi in družbenimi aktivnostmi, se pogodbenice obvezujejo, da bodo v celi državi:

a) izločile iz svoje zakonodaje vsako določbo, ki neupravičeno prepoveduje ali omejuje uporabo jezikov regij ali manjšin v dokumentih, ki se nanašajo na gospodarsko ali družbeno življenje, še zlasti v pogodbah o delu ter v tehničnih dokumentih kot so navodila za uporabo proizvodov ali opreme;

b) v notranjih pravilnikih podjetij in v osebnih dokumentih prepovedale vstavljanje katerih koli določb, ki izključujejo ali omejujejo uporabo jezikov regij ali manjšin vsaj med uporabniki istega jezika;

c) nasprotovale praksi, katere namen je odvracanje od uporabe jezikov regij ali manjšin v zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi;

d) pospeševale oziroma spodbujale uporabo jezikov regij ali manjšin tudi z drugimi sredstvi poleg že zgoraj navedenih.

2. V zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi se pogodbenice obvezujejo, v kolikor so oblasti pristojne na območju, kjer se jeziki regij ali manjšin uporabljajo, in v kolikor je to možno:

a) vključevale v svoje finančne in bančne predpise določbe, ki dovoljujejo na osnovi postopkov, ki so v skladu s komercialno prakso, uporabo jezikov regij ali manjšin pri sestavljanju plačilnih nalogov (čeki, menice, itd.) ali drugih finančnih dokumentov, ali pa bodo, kjer bo to primerno, zagotovile izvajanje takšnih postopkov;

b) v gospodarskem in družbenem sektorju, ki sta neposredno pod njihovim nadzorom (javni sektor), organizirale dejavnosti za spodbujanje uporabe jezikov regij ali manjšin;

c) zagotovile, da socialnovarstvene ustanove kot npr. bolnice, domovi za upokojence in drugi domovi, omogočajo sprejem in oskrbo oseb, ki uporabljajo jezik regije ali manjšine in ki potrebujejo nego zaradi slabega zdravja, starosti ali iz ostalih razlogov, v njihovem jeziku;

d) s primernimi sredstvi zagotovile, da so navodila za varnost sestavljena tudi v jezikih regij ali manjšin;

e) omogočile dostop do informacij pristojnih oblasti, ki se nanašajo na pravice potrošnikov, tudi v jezikih regij ali manjšin.

14. člen - Čezmejne izmenjave

Pogodbenice se obvezujejo, da bodo:

a) uporabljale že obstoječe dvostranske in večstranske sporazume, ki jih vežejo z državami, v katerih se uporablja isti jezik, v enaki ali podobni obliki, ali, če bo potrebno, sklenile takšne sporazume, tako da bodo spodbujale stike med uporabniki istega jezika v zadevnih državah na področju kulture, izobraževanja, informiranja, poklicnega usposabljanja in stalnega izobraževanja;

b) v dobro jezikov regij ali manjšin omogočale oziroma spodbujale čezmejno sodelovanje, še zlasti med tistimi regionalnimi in lokalnimi skupnostmi, na območju katerih se uporablja isti jezik v enaki ali podobni obliki.

IV. DEL - Uporaba listine

15. člen - Periodična poročila

1. Pogodbenice bodo Generalnemu sekretarju Sveta Evrope periodično predložile v obliki, ki jo predpiše Odbor ministrov, poročilo o politiki, ki jo izvajajo v skladu z II. delom te listine in o ukrepih sprejetih za izvajanje določb III. dela. Prvo poročilo mora biti predloženo v enem letu po datumu, ko je ta listina za zadevno pogodbenico začela veljati, druga poročila pa vsaka tri leta po prvem poročilu.

2. Pogodbenice bodo svoja poročila objavile.

16. člen - Pregledovanje poročil

1. Poročila, predložena Generalnemu sekretarju Sveta Evrope, bo na podlagi 15. člena pregledal strokovni komite, ki bo sestavljen v skladu s 17. členom.

2. Organi ali združenja, ki bodo legalno ustanovljena v eni od pogodbenic, lahko odbor strokovnjakov opozorijo na zadeve glede obveznosti, ki jih je ta pogodbenica sprejela v skladu s III. delom te listine. Po posvetovanju z zadevno pogodbenico, lahko odbor strokovnjakov upošteva te informacije pri pripravi poročila določenega s 3. odstavkom spodaj. Ti organi ali združenja lahko nadalje predložijo izjave v zvezi s politiko, ki jo vodi pogodbenica v skladu z II. delom.

3. Na podlagi poročil, omenjenih v 1. odstavku, ter informacij, omenjenih v 2. odstavku, mora odbor strokovnjakov pripraviti poročilo za Odbor ministrov. Temu poročilu bodo priložene še pripombe pogodbenic in jih lahko Odbor ministrov javno objavi.

4. Poročilo, omenjeno v 3. odstavku, mora predvsem vsebovati predloge odbora strokovnjakov, namenjene Odboru ministrov, da bo le-ta lahko pripravil, če bo to potrebno, priporočila za eno ali več pogodbenic.

5. Generalni sekretar Sveta Evrope bo parlamentarni skupščini vsake dve leti predložil podrobno poročilo o izvajanju listine.

17. člen - Odbor strokovnjakov

1. V odboru strokovnjakov bo imela vsaka pogodbenica enega člana, ki jih bo imenoval Odbor ministrov iz seznama najbolj neoporečnih in priznanih strokovnjakov s področja zadev, ki jih obravnava listina in ki jih bo predlagala zadevna pogodbenica.

2. Člani odbora bodo imenovani za obdobje šestih let in bodo lahko ponovno imenovani. Član, ki ne bo mogel dokončati mandata, bo nadomeščen v skladu s postopkom, določenim v 1. odstavku; nadomestni član bo svoje delo opravljal do konca mandata svojega predhodnika.

3. Odbor strokovnjakov bo sprejel svoj poslovnik. Generalni sekretar Sveta Evrope bo zagotavljal storitve sekretariata.

V. DEL - Končne določbe

18. člen

Ta listina je odprta za podpis držav članic Sveta Evrope. Listino je treba ratificirati, sprejeti ali odobriti. Instrumenti ratifikacije, sprejema ali odobritve so deponirani pri Generalnem sekretarju Sveta Evrope.

19. člen

1. Listina bo začela veljati prvega dne v mesecu, ki sledi izteku trimesečnega obdobja po datumu, ko bo pet držav članic podalo soglasje, da jih listina zavezuje v skladu z določbami 18. člena.

2. Za vsako državo članico, ki bo naknadno podala svoje soglasje, da jo listina zavezuje, bo listina začela veljati prvega dne v mesecu, ki sledi izteku trimesečnega obdobja po datumu deponiranja instrumenta ratifikacije, sprejema ali odobritve.

20. člen

1. Ko listina začne veljati, lahko Odbor ministrov povabi katero koli državo, ki ni članica Sveta Evrope, da pristopi k tej listini.

2. Za katero koli državo, ki pristopi, bo začela listina veljati prvega dne v mesecu, ki sledi izteku trimesečnega obdobja po datumu deponiranja instrumenta o pristopu pri Generalnemu sekretarju Sveta Evrope.

21. člen

1. Vsaka država lahko ob podpisu ali ob deponiranju instrumenta ratifikacije, sprejema, odobritve ali pristopa izrazi enega ali več pridržkov k 2. -5. odstavku 7. člena listine. Drugi pridržki niso sprejemljivi.

2. Vsaka država pogodbenica, ki je izrazila pridržek v skladu s predhodnim odstavkom, ga lahko v celoti ali delno umakne, tako da o tem obvesti Generalnega sekretarja Sveta Evrope. Umik pridržka bo začel veljati na datum, ko Generalni sekretar sprejme takšno obvestilo.

22. člen

1. Vsaka pogodbenica lahko kadar koli odpove listino z obvestilom, ki ga naslovi na Generalnega sekretarja Sveta Evrope.

2. Takšna odpoved začne veljati prvega dne v mesecu, ki sledi izteku šestmesečnega obdobja po datumu, ko je Generalni sekretar prejel obvestilo.

23. člen

Generalni sekretar Sveta Evrope bo obvestil države članice Sveta in vse države, ki so pristopile k listini o:

- a) vsakem podpisu;
 - b) deponiranju vsakega instrumenta ratifikacije, sprejema, odobritve ali pristopa;
 - c) vsakem datumu začetka veljavnosti te listine v skladu z 19. in 20. členom;
 - d) vsakem obvestilu, prejetem na podlagi uporabe določil 2. odstavka 3. člena;
 - e) vsakem drugem dejanju, obvestilu ali sporočilu, ki se nanaša na to listino.
- V dokaz tega so spodaj podpisani, ki so zato pravilno pooblaščen, podpisali to listino. Sestavljeno v Strasbourgu, dne, v angleškem in francoskem jeziku, pri

čemer sta obe besedili enako verodostojni, v enem izvodu, ki bo shranjen v arhivih Sveta Evrope. Generalni sekretar Sveta Evrope bo predal overjen izvod vsaki državi članici Sveta Evrope in vsaki državi, ki je bila povabljena, da pristopi k tej listini.

MANJŠINE - DRŽAVE ČLANICE	
3.5.1993	
Avstrija	S
Belgija	
Bolgarija	
Ciper	S
Danska	S
Finska	S
Francija	
Nemčija	S
Grčija	
Madžarska	S
Islandija	
Irska	
Italija	
Liechtenstein	S
Luksemburg	S
Malta	S
Nizozemska	S
Norveška	S
Poljska	
Portugalska	
San Marino	
Španija	S
Švedska	
Švica	
Turčija	
Velika Britanija	
S: podpis	